

Foto: Zane Gradinārova

Cekulpīles
***Aythya fuligula*.**

Putnu vērošana Kaņierī

ZANE DĀVIDSONE,
zanedavidsone@inbox.lv

Par Kaņieri kā jauku brīvdienu pastaigu vietu uzzināju, pirms biju sākusi nopietnāk apgūt putnu sugas. Kā lielākā daļa cilvēku, kuriem patīk būt dabā, arī es tobrīd putnus uztvēru kā "putnus", daudz neaizdomājoties, kāda pasaule slēpjas aiz šī viena vārda. Tomēr pat toreiz kopā ar draudzeni nospriedām, ka šī nu gan ir putnu metropole. Bija pavasaris, un daudzbalsīgais koris mūs abas, kurām mūzika ir būtiska dzīves daļa, apbūra un lika tur atgriezties vēl un vēl. Vēlāk vienkāršam priekam par skaistu dabu un putnu balsīm pievienojās zināšanas un gandarījums par dažādajām novērotajām putnu sugām, ezeru dažādos gadalaikos apmeklējot gan vienatnē, gan kopā ar putnu vērotāju komandu "Svilpastes".

Kaņieris ir lagūnas tipa ezers, tā gultni veido augšdevona dolomīta slāņi, kas klāti dūņām. Lielākā pieteka – Slocene, noteka – Starpiņupīte. Ezers tiek aizsargāts no 1964. gada un ietilpst Ķemeru nacionālajā parkā. Kaņieris kā starptautiski nozīmīga mitrāja ekosistēma iekļauts Ramsāres vietu sarakstā un, protams, ir arī iekļauts *BirdLife International* putnu aizsardzībai starptautiski nozīmīgo vietu sarakstā.

Dabas novērojumu portālā Dabasdati.lv Kaņiera ezerā un tā apkārtnē 2024. gada laikā novērotas 164 putnu sugas (kopumā šeit novērotas vairāk nekā 200 putnu sugas), no tām 35 īpaši aizsargājamas, 14 mikroliegumu sugas (to skaitā vidējais un trīspirkstu dzenis; apodziņš; baltvaigu, baltspārnu, melnais un upes zīriņš; zivjērglis; lielais dumpis u. c.).

Pavasaris

Riekstu pussalas putnu tornis un niedrāja taka

Pats iespaidīgākais Kaņierī ir pavasaris, kad, jau ejot no ceļa pa taciņu uz Kaņiera Riekstu pussalas putnu vērošanas torni un niedrāja taku, atkarībā no mēneša (maksimums –

maija beigās/jūnija sākumā) dzirdamas un redzamas dažādas meža putnu sugas: sarkanrīklīte, paceplītis, peļkājīte, melnais mežastrazds, dziedātājstrazds, čunčiņš (kuram vēlāk pievienojas arī citi ķauķi), dzilnītis un dižraibais dzenis. Kadiķos parasti zibinās zeltgalviši un gaišie ķauķi, pie putnu torņa vēlāk sāk ligzdot bezdelīgas un neiztrūkstošas ir baltās cielavas. Meža ielociņā agros rītos var dzirdēt dzērvju klaigas. Turpat parasti dzīvojas arī lukstu čakstītes un brūnās čakstes.

Aizsteidzos jau mazliet par tālu, jo putnu vērošana pavasarī jāsāk, braucot pa grants ceļu, kas ved no Antiņciema uz Lapmežciemu. Jābrauc ļoti uzmanīgi, jo uz ceļa var satikt meža zosis un dzērves. Vērts ieskatīties arī lāmās gar ceļa malu, kur gadās dažādu sugu ūdens putni, piemēram, brūnkakļi un mazās gauras.

Pavasarī no putnu torņa var novērot iespaidīgu skatu, kad visas ezera lāmas pilnas ar ūdensputniem – paugurknābja un ziemeļu gulbjiem, laučiem, cekuldūkuriem u. c., bet no augšas labi dzirdami dažādi niedru dziedātājputni – ceru un ezeru ķauķu aktīvā "saspēle", Seivi ķauķa "urbītis", niedru stērstes "sripp, sripp, srie, srisrisirr".

Pa niedrāja taku vislabāk iet agri no rīta, kad putnus nav iztraucējuši

Foto: Zane Dāvidsone

Zivju dzenītis *Alcedo atthis*.

Foto: Ieva Segliņa

Negaidīts viesis uz niedrāja laipas – jenotsuns *Nyctereutes procyonoides*.

Foto: Ieva Segliņa

Ceru rajons skatā no Kaņiera pilskalna torņa.

Foto: Miks Stūrītis

Komandas "Svilpastes" kodols: Zane Gradinārova, Ieva Segliņa, Zane Dāvidsone un Ēva Krēsla.

Foto: Zane Dāvidsone

Bārdzīlītes *Panurus biarmicus*, priekšplānā mātīte.

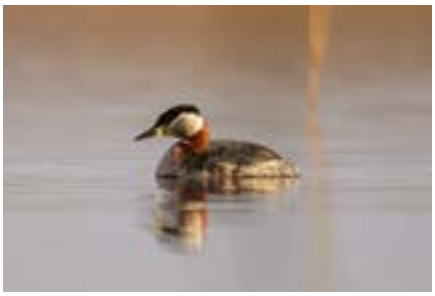

Foto: Zane Gradinārova

Pelēkvaigu dūkuris *Podiceps grisegena*.

Foto: Zane Dāvidsone

Bezdelīga *Hirundo rustica*.

Foto: Ēva Krēsla

Lielie dumpji *Botaurus stellaris*.

Foto: Zane Dāvidsone

Somzīlīšu *Remiz pendulinus* jaunais putns.

dabā gājēji ar saviem četrkājainajiem mīluļiem. Pavasaros niedrāju tricina ļoti daudzveidīgas putnu balsis – pelēkvaigu dūkuru kviecieni un dumbrcāļu bļāvieni, lauču balsis un lielā dumpja "pūtiens pudelē", niedrājos dzīvojošo ķauķu dziesmas. Tā stāvot un ieklausoties, ir liela varbūtība, ka gadīsies kāds pārsteigums – varbūt satiksiet zivju dzenīti, uz laipas parādīsies kāds dumbrcālis, var pāri pārlidot lielais dumpis (kā reiz gadījās Ēvai Krēslai). Var satikt arī kādu zīdītājdzīvnieku, piemēram, Amerikas ūdeli, kas neapšaubāmi ir skaists zvēriņš, tomēr diemžēl Latvijā invazīva suga, kas iznīcina putnu perējumus. Vienai no mūsu Svilpastēm – Ievai Segliņai – uz laipas gadījies satikties ar jenotsuni. Un, protams, pat iepriekš nesarunājot, te pavasarī ir iespēja sastapt vēl kādu Svilpasti vai citu putnotāju.

Ejot pa niedrāja taku Kaņiera laivu bāzes virzienā, joprojām ir iespēja vērot dažādus ūdensputnus, pavasaros te bieži sastopamas cekulpīles. Niedrāja takas galā laipa pāriet meža takā, kur atkal var pievērst uzmanību meža putniem, bet, izspraucoties cauri krūmājam gar ezera malu, ir iespēja jaunā perspektīvā ieraudzīt ūdensputnu dažādību. Pavasaros te brīnišķīgas "performances" rāda cekuldūkuri, kuri knābīšos viens otram nes "dāvaniņas" – ūdenszāles – un izpilda riesta deju.

Nonākuši līdz laivu bāzei, iespējams, iepazīsieties ar Kaņiera ezera slaveno balto gārni Žoriku. Pirmajā tikšanās reizē biju ļoti lepna, ka tik tuvu izdevies nobildēt lielo balto gārni,

Foto: Ieva Segliņa

Fotografējot bārdzīlītes uz niedrāja laipas.

kurš parasti ir diezgan tramīgs. Izrādījās, ka šis "modelis" ir pieradis pie cilvēkiem.

Pavasara rīta putnu loku parasti noslēdzam ar gājienu līdz laivu bāzei un tad atpakaļ pa grants ceļu, kur atkal jāspicē ausis un jāskatās, jo ceļmalas krūmos mēdz dziedāt dažādi ķauķi, piemēram, upes ķauķis un citi. Un, protams, no jebkura minētā skatu punkta iespējams novērot dažādus plēsīgos putnus – niedru liju, peļu klijānu, jūras ērgli. Tiem gan patīk sākt savas gaitas, kad gaiss nedaudz jau iesilis, ne gluži saullēktā.

Kaņiera pilskalna skatu tornis

Ziemas beigās, agrā pavasarī, vēl pirms lielās pavasara kulminācijas, kuru visiespaidīgāk vērot Riekstu pussalā un uz niedrāja takas, ir vērts izmest loku uz Kaņiera pilskalna skatu torni, kur ir mitrāks, bagātīgāks mežs. Te, nogriežoties no galvenās takas pa mazākām meža taciņām, iespējams nokļūt dzeņu paradīzē – var satikt melno un pelēko dzilnu, protams, arī dižraibo dzeni. Pavasaros te ir arī čunčiņa "brālēnu" svirlīša un vītīša "skatuve".

Foto: Zane Gradinārova

Lielgalvis *Netta rufina*.

Kaņiera pilskalna skatu torni 2024. gadā Svilpastes izlozēja Torņu cīņām, un tur pavadījām brīnišķīgu diennakti. Ikdienā, uzkāpjot šajā tornī, parasti šķiet, ka "nekā jau te nav" – pārsvarā lauči un paugurknābja gulbji, bet 24 stundās šeit saskaitījām 75 putnu sugas, no kurām ekskluzīvākais bija lielgalvis, turklāt ne viens vien (un ne velti: Kaņieris ir šīs retās sugas nozīmīgākā ligzdošanas vieta Latvijā). Šādi, atrodoties vienā vietā 24 stundas, iespējams novērot to, kam parasti paskrienam garām, iepazīt putnu uzvedību, diennakts ritmus. Piemēram, novērojām, kā upes zīriņš kareivīgi aizstāvēja savu ligzdu no visiem, kam ienāca prātā pretendēt uz viņa ģimenes niedru kušķīti. Kādā brīdī novērojām arī baltspārnu zīriņu. Ir putni, kuri no savām slēptuvēm izlien tikai uz īsu brīdi, piemēram, ūdensvistiņas.

Foto: Zane Dāvidsone

Ceru ķauķis *Acrocephalus schoenobaenus*.

Foto: Ēva Krēsla

Jūraskraukļu *Phalacrocorax carbo* kolonija Kaņiera krastos pie Starpiņupītes iztekas saulrietā.

Foto: Ēva Krēsla

Meža zosis *Anser anser* ar zoslēniem uz Antiņciema ceļa.

Starpiņupīte

Starpiņupīte savieno Kaņieri ar jūru. Parasti, braucot vērot putnus uz Kaņieri, piebraucam arī paskatīties, kas notiek pie Starpiņupītes, gar kuru vērts pastaigāties no viena gala līdz otram. Grīva ir vilinoša ar to, ka te

var sastapt dažādus ūdensputnus – pelēkās pīles, Sāmsalas dižpīles, lielās gauras, sudrabkaijas, lielo un reizēm mazo ķīri, dažkārt arī bridējputnus, un ir gadījies te satikt jūras žagatas. Pa upīti visā tās garumā mēdz šaudīties zivju dzenītis, ne vienmēr gan to satiksiet vaigā. Starpiņupītes kreisajā krastā pašā galā pie Kaņiera ir iespaidīga jūraskraukļu kolonija, kas pavasaros atgādina apokaliptiskas ainas.

Vasara, rudens un ziema

Vasaras vidus putniem ir darbīgs periods, kad nav laika "performancēm", tāpēc arī putnu vērotājiem mazliet garlaicīgāks un tukšāks. Toties vasaras beigās katrs putnu vērotājs, kuram ir laiks un iespēja, cenšas pabūt uz Kaņiera niedrāja takas, kur baroties mēdz iznākt jaunās bārdzīlītes. Tas ir apbrīnojams skats, un, ja paveicas, guļot uz laipas, var izbaudīt īstu "bārdzīlīšu terapiju", kad tās ar savām smalkiem zvaniņiem līdzīgajām balsīm virmo apkārt. Reiz, vērojot bārdzīlītes, man izdevās pamanīt arī jaunās somzīlītes, tad "laime bija pilnīga". Citā reizē uz laipas nevarēju

Foto: Ēva Krēsla

Amerikas ūdele *Neovison vison* uz niedrāja laipas.

izlemt, kuru no divām brīnišķīgām putnu sugām fotografēt – zivju dzenīti vai bārdzīlītes.

Rudenī joprojām ir iespēja satikt bārdzīlītes (apmēram līdz septembra beigām), un šajā laikā ezerā arī piestāj un barojas dažādi migrējošie ūdensputni, ko dažbrīd var novērot lielā skaitā. Šajā laikā noteikti jāapmeklē arī Starpiņupītes grīva, kur augustā–oktobrī mēdz koncentrēties gar jūras piekrasti migrējošie bridējputni.

Ziemā visbiežāk no Svilpastēm uz Kaņieri dodas Ēva Krēsla, kura dzīvo netālu. Jebkurā gadalaikā, arī ziemā, šī ezera valdzinājums nezūd. Niedres ir nopļautas, skatam paveras plašāks ūdens lauks. Ēva ziemā šeit novērojusi arī skarbu skatu, kad jūras ērgļi uz ledus barojušies ar bojā gājušiem gulbjiem.

Kaņieri ir vērts apmeklēt jebkurā gadalaikā, arī ziemā, kaut vai tādēļ, lai pavasarī novērtētu dzīvības atgriešanos un kulmināciju. Tomēr arī ziemā ezerā var novērot dažādus ziemojošos ūdensputnus – paugurknābja un ziemeļu gulbjus, laučus, gaigalas, cekulpīles, lielās un mazās gauras u. c.

Ziemā noteikti vērts aizbraukt līdz Starpiņupītei, jo, aizsalstot jūrai, tā ir vieta, kur pulcējas dažādi ziemojošie ūdensputni.

Uz tikšanos Kaņierī!

Foto: Ēva Krēsla

Baltais gārnis *Ardea alba*.

Foto: Ēva Krēsla

Kaņieris ziemā.

Foto: Ēva Krēsla

Skats uz Kaņieri no Riekstu pussalas torņa februārī: gaigalas *Bucephala clangula*, paugurknābja gulbji *Cygnus olor* un tālumā uz ledus jūras ērgļi *Haliaeetus albicilla*.

Summary

Birdwatching in Lake Kaņieris
/Zane Dāvidsone/

Lake Kaņieris is a large, shallow lagoon-type seaside lake located in Ķemeri National Park. It is designated as a Ramsar site and an Important Bird and Biodiversity Area (IBA). It is also a popular nature tourism site with two birdwatching towers and a reedbed trail. Over 200 bird species have been recorded in the lake, and the site is unique for birdwatching and photographing.